

Kernmerk: 1526543/1526557

EVALUATIE EENMALIGE SUBSIDIES 2020

*Sector Onderzoek
& Informatie*

Evaluatie eenmalige subsidies 2020

24-11-2020

Esther de winter

winterm@noord.holland.nl

Directie Beleid, sector Onderzoek & Informatie

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	4
1 Inleiding.....	6
1.1 Aanleiding.....	6
1.2 Doel en werkwijze.....	6
1.3 Leeswijzer.....	7
2 Subsidie Renovatie Fort Liebrug.....	9
2.1 Gegevens subsidie.....	9
2.2 Beoordeling doeltreffendheid subsidie.....	9
2.3 Conclusies en aanbevelingen.....	11
3 Subsidie Groene en recreatieve verbindingen Haarlemmermeer.....	13
3.1 Gegevens subsidie.....	13
3.2 Beoordeling doeltreffendheid subsidie.....	13
3.3 Conclusies en aanbevelingen.....	18
4 Subsidie Duurzaam watersysteem PARK21.....	19
4.1 Gegevens subsidie.....	19
4.2 Beoordeling doeltreffendheid subsidie.....	19
4.3 Conclusies en aanbevelingen.....	25
Bijlage 1 Bronnen.....	26
Bijlage 2 Stand van zaken ontwikkeling forten per 1-12-2019.....	28

Samenvatting

Dit rapport bevat de evaluatie van drie eenmalige subsidies die door de provincie Noord-Holland zijn verstrekt in 2017. De evaluatie van deze drie subsidies is uitgevoerd door de provincie in het kader van het Evaluatiekader Subsidies. Het Evaluatiekader beschrijft de manier waarop de provincie invulling geeft aan haar wettelijke taak op het gebied van de evaluatie van subsidies.

De evaluatie is uitgevoerd voor de volgende eenmalige subsidies:

1. Subsidie renovatie Fort Liebrug
2. Subsidie groene en recreatieve verbindingen Haarlemmermeer
3. Subsidie verbeterd droogmakerijsysteem Park 21

Het gaat om een beknopte evaluatie, op basis van documentenonderzoek en een beperkt aantal interviews. In het onderstaande zijn de resultaten per subsidie beschreven:

Subsidie Restauratie Fort Liebrug

Naam project:	Restauratie Fort Liebrug en bijbehorende Genieloods in de gemeente Haarlemmermeer & Spaarnwoude
Omvang subsidie:	€ 601.166,- (vastgesteld bedrag)
Ontvanger subsidie:	Recreatieschap Spaarnwoude.
Doel project:	Restauratie van het in slechte staat verkerende fort bij de Liebrug en de bijbehorende Genieloods met als doel het behoud van deze gebouwen. Het fort is onderdeel van de Stelling van Amsterdam.
Conclusie doeltreffendheid:	De subsidie is noodzakelijk om de benodigde restauratiemaatregelen aan het fort uit te laten voeren. Het doel van de provincie bij het verstrekken van de subsidie is het behoud en de publieke toegankelijkheid van de Stelling van Amsterdam. Het is het aannemelijk dat de subsidie doeltreffend is ten aanzien van dit doel omdat de restauratie rechtstreeks bijdraagt aan het behoud van het fort door het verbeteren van de kwaliteit van de gebouwen. Daarnaast maken de restauratiewerkzaamheden de locatie beter geschikt voor economische benutting, waarmee de kans op exploitatie en publieke toegankelijkheid toeneemt. Dit is bevorderlijk voor het behoud van het erfgoed op de langere termijn. Het fort wordt nu al verhuurd aan diverse bedrijven, de verhuurmogelijkheden zijn door de restauratie verbeterd. Het streven is ook een horecafunctie toe te voegen, wat de publieke toegankelijkheid vergroot. Een bestemmingsplanwijziging die dit mogelijk moet maken is op dit moment in voorbereiding.

Subsidie groene en recreatieve verbindingen Haarlemmermeer

Naam project:	Groene en recreatieve verbindingen Haarlemmermeer
---------------	---

Evaluatie eenmalige subsidies 2020

Omvang subsidie:	€ 2.430.000,- (verleend bedrag, de subsidie is nog niet vastgesteld)
Ontvanger subsidie:	Gemeente Haarlemmermeer.
Doel project:	Realisatie van ontbrekende schakels in het fiets- en voetpadennetwerk ten westen en zuiden van Nieuw-Vennep. Waar mogelijk worden daarbij tevens groene verbindingen gerealiseerd.
Conclusie doeltreffendheid:	<p>Het is aannemelijk dat de subsidie op langere termijn doeltreffend is. De subsidie is noodzakelijk voor de realisatie van de betreffende recreatieve verbindingen. Realisatie van de verbindingen sluit aan bij de provinciale doelstellingen voor het ontsluiten van de provinciale groenstructuur en het bieden van aantrekkelijke recreatiemogelijkheden voor inwoners. Het fiets/wandel/ruiterpad Vennepershout-Zwaansbroek is potentieel relevant voor 34.820 inwoners van Noord-Holland. Het fietspad P+R Nieuw-Vennep Getsewoud-Lisserweg-Pieter Boekelpad is potentieel relevant voor 20.975 inwoners van Noord-Holland.</p> <p>De planvorming voor beide paden is gereed, maar de realisatie vertraagt door omvangrijke andere planologische ontwikkelingen in het gebied. Het is aannemelijk dat de verbindingen worden gebruikt als ze er eenmaal liggen en zo bijdragen aan de ontsluiting van de provinciale groenstructuur en de recreatiemogelijkheden voor de inwoners. Waar mogelijk worden ook groene verbindingen meegenomen bij de realisatie van de verbindingen.</p>

Verbeterd droogmakerijsysteem PARK21

Naam project:	Duurzaam Watersysteem PARK21
Omvang subsidie:	€9.300.000,- (verleend bedrag, de subsidie is nog niet vastgesteld)
Ontvanger subsidie:	Gemeente Haarlemmermeer.
Doel project:	Het realiseren van een verbeterd droogmakerijsysteem (VDS) en een recreatieplas in Haarlemmermeer-West binnen deelgebied 2 en 3 van PARK21. PARK21 is een gebied van 1000 hectare tussen Hoofddorp en Nieuw Vennep, dat een grootschalig groen- en recreatiegebied moet gaan vormen inclusief agrarisch gebied.
Conclusie doeltreffendheid:	<p>Het is aannemelijk dat de subsidie op lange termijn doeltreffend is. De subsidie is noodzakelijk voor de realisatie van het project. Het is een investering in fysieke maatregelen in een duurzaam watersysteem inclusief een recreatieplas in het gebied. Het te realiseren VDS draagt direct bij aan de provinciale doelen voor waterkwantiteit en –kwaliteit. Er is op dit moment nog geen sprake van doelbereik in de vorm van een werkend VDS. Wel zijn al enkele delen van het VDS aangelegd. Het VDS is uiteindelijk voor het grootste deel (circa tweederde) van het gebied van PARK21 verplicht, zodat voldoende effect gewaarborgd is. Voor het resterende derde deel is realisatie vrijwillig en afhankelijk van de acceptatie van het systeem door de daar aanwezige agrariërs. Door</p>

de organische gebiedsplanning is geen einddatum bekend waarop het VDS in zijn geheel aangelegd en operationeel is. Tot die tijd worden delen waarvoor zelfstandig functioneren mogelijk is al in werking gesteld.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Dit rapport bevat de evaluatie van drie eenmalige subsidies die door de provincie Noord-Holland in 2017 zijn verstrekt. De evaluatie van deze drie subsidies is uitgevoerd door de provincie in het kader van het Evaluatiekader Subsidies.

Het Evaluatiekader geeft aan op welke manier de provincie Noord-Holland uitvoering geeft aan haar wettelijke verplichting op grond van de Algemene wet bestuursrecht (art. 4:24) om subsidies periodiek op doeltreffendheid te evalueren. Het Evaluatiekader is door Provinciale Staten vastgesteld¹ en heeft tot doel de provincie meer inzicht te geven in de mate van doeltreffendheid van de door haar verstrekte subsidies. Het Evaluatiekader bevat criteria, randvoorwaarden en uitgangspunten op basis waarvan bepaald wordt welke subsidies en subsidieregelingen op welk moment op doeltreffendheid geëvalueerd moeten worden.

De drie in deze rapportage besproken subsidies zijn²:

1. Subsidie Restauratie Fort Liebrug
2. Subsidie Groene en recreatieve verbindingen Haarlemmermeer
3. Subsidie Duurzaam watersysteem PARK21

Deze subsidies vormen een steekproef uit het Subsidieregister 2017 conform de werkwijze zoals omschreven in het geactualiseerde Evaluatiekader Subsidies 2018³. Daarbij is random 25% geselecteerd van de subsidies met een omvang boven €500.000. Daarbij is rekening gehouden met de verdeling van de subsidies over de verschillende begrotingsprogramma's en is voorrang gegeven aan subsidies groter dan €1.000.000,-.

1.2 Doel en werkwijze

Doel

De evaluatie van eenmalige subsidies heeft tot doel inzicht te krijgen in de doeltreffendheid ervan. Figuur 1 laat zien waar de beoordeling van doeltreffendheid in de beleidsketen betrekking op heeft⁴.

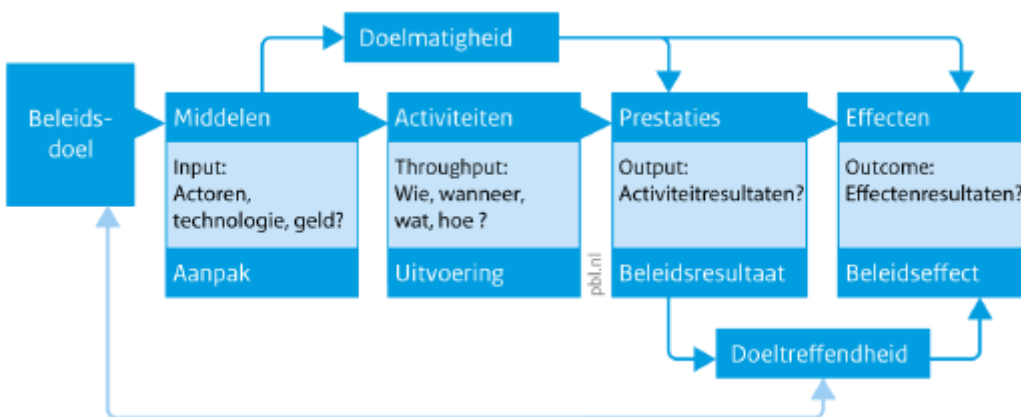
---

¹ Het Evaluatiekader is voor het eerst in 2013 vastgesteld. Op 14 januari 2019 is een geactualiseerde versie van het evaluatiekader subsidies vastgesteld, met aangepaste criteria.

² Naam conform de vermelding in het Subsidieregister 2017

³ Paragraaf 2.2.2 Aanpak eenmalige subsidies

⁴ Bron: PBL

Figuur 1: Terminologie evaluatie-onderzoek

Voor een positieve beoordeling van de doeltreffendheid van een subsidie, moet er aan drie voorwaarden zijn voldaan:

1. Er moet sprake zijn van (tenminste gedeeltelijk) doelbereik;
2. De subsidie moet noodzakelijk (of minimaal bevorderlijk) zijn voor dat doelbereik;
3. En er moet (idealiter) een causaal verband zijn tussen het doelbereik en de subsidie.

Eenmalige subsidies verlenen we aan een enkel specifiek project dat vaak slechts één schakel van vele vormt voor het bereiken van een bepaald maatschappelijk effect. Doeltreffendheid op effectniveau kan bij eenmalige subsidies dan ook niet worden aangetoond, maar over de bijdrage van eenmalige subsidies aan een doel kan wel een uitspraak worden gedaan.

Werkwijze

De in dit rapport onderzochte subsidies zijn eenmalig. Dit vraagt om een evaluatie op maat, die afwijkt van het protocol voor de evaluatie van uitvoeringsregelingen. De nadruk van deze evaluaties ligt op het inzicht krijgen in de onderbouwing van de uitgave gerelateerd aan provinciale doelen en op de realisatie van de uitgaven. Op basis daarvan worden uitspraken over doelbereik en doeltreffendheid gedaan. Omdat het om eenmalige financieringen gaat, is het brede leereffect van de evaluatie mogelijk beperkt.

Onderzoeksvragen

Voor elk van de eenmalige subsidies worden de volgende onderzoeksvragen beantwoord:

1. Is het beleidskader waarbinnen de subsidie is verstrekt voldoende scherp en consistent geformuleerd?
2. Komen de daadwerkelijke uitgaven overeen met de voorgenomen subsidie?
3. Zijn de met de subsidie beoogde activiteiten uitgevoerd?
4. Zijn de met de uitgevoerde activiteiten beoogde prestaties gerealiseerd?
5. Hebben de uitgevoerde activiteiten en prestaties bijgedragen aan de beoogde provinciale doelen (beleidseffecten)?
6. Was de subsidie noodzakelijk (of minimaal bevorderlijk) voor het realiseren van de provinciale doelen?

Op basis van de beantwoording van deze vragen wordt een uitspraak gedaan over de doeltreffendheid van de subsidie.

Uitvoering van het onderzoek

Voor elk van de subsidies heeft allereerst een documentenonderzoek plaatsgevonden. Daarbij heeft een analyse plaatsgevonden van de basisstukken in het subsidiedossier, relevante beleidsnota's, jaarverslagen en onderzoeksrapporten. Op basis van deze bevindingen is aanvullende informatie verzameld via gesprekken met en/of schriftelijke vragen aan betrokken provinciale beleidsmedewerkers en externen. De bevindingen uit de documentenanalyse en het contact met betrokkenen zijn in onderlinge samenhang geanalyseerd en zijn neergelegd in dit rapport.

1.3 Leeswijzer

Dit rapport bevat de evaluatie van drie eenmalige subsidies. Iedere subsidie heeft een eigen hoofdstuk dat steeds op dezelfde wijze is opgebouwd:

- een introductie met basisgegevens over de subsidie
- een paragraaf met de beantwoording van de onderzoeksvragen.
- een paragraaf met een conclusie over de doeltreffendheid van de subsidie en indien van toepassing aanbevelingen gericht op het verbeteren van de doeltreffendheid van de subsidie.

2 Subsidie Renovatie Fort Liebrug

2.1 Gegevens subsidie

Naam project:	Restauratie Fort Liebrug en bijbehorende Genieloods in de gemeente Haarlemmermeer & Spaarnwoude
Omvang subsidie:	€ 601.166,- (vastgesteld bedrag)
Ontvanger subsidie:	Recreatieschap Spaarnwoude.
Doel project:	Restauratie van het fort bij de Liebrug (hierna fort Liebrug) en de bijbehorende Genieloods met het oog op het behoud van deze gebouwen, die onderdeel vormen van de Stelling van Amsterdam. Bij aanvraag van de subsidie verkeerde het fort en de bijbehorende Genieloods in een slechte staat van onderhoud. Met name het dak verkeerde in slechte staat. De renovatie heeft tot doel de bouwkundige staat van het object te verbeteren zodat dak, gevel, ramen en deuren weer tientallen jaren mee kunnen.
Overige betrokkenen bij subsidie (bv. andere financiers):	Naast Recreatieschap Spaarnwoude levert Staatsbosbeheer een deel van de eigen bijdrage aan het project. Het fort is eigendom van Staatsbosbeheer en voor de duur van 30 jaar verpacht aan Recreatieschap Spaarnwoude. In de loop van het project is besloten dat Stadsherstel Amsterdam het fort in ondererfpacht neemt. Deze partij voert de renovatie van het fort uit. De restauratie van de Genieloods is in uitvoering bij Recreatieschap Spaarnwoude.

2.2 Beoordeling doeltreffendheid subsidie

1. *Is het beleidskader waarbinnen de subsidie is verstrekt voldoende scherp en consistent geformuleerd?*

Antwoord: Ja.

Toelichting: Het beleidskader voor dit project is het *Uitvoeringsprogramma Stelling van Amsterdam/Nieuwe Hollandse Waterlinie 2017-2020 in Noord-Holland*. De provincie Noord-Holland is 'siteholder' (eerst verantwoordelijke) van het UNESCO werelderfgoed Stelling van Amsterdam. Vanuit die rol streeft de provincie het economisch maatschappelijk gebruik van de gebouwen in de stelling van Amsterdam na. De provincie wil hiermee een duurzame instandhouding van de monumentale gebouwen financieel mogelijk maken. Met het economisch gebruik van de monumenten wordt ook bereikt dat de Stelling van Amsterdam wordt opengesteld voor het publiek. Dit vergroot de bekendheid en het draagvlak voor behoud en beleving van het culturele erfgoed.

In 2014 is een evaluatie uitgevoerd van de uitvoeringsregeling Stelling van Amsterdam en Nieuwe Hollandse Waterlinie (Bureau BUITEN en AnteaGroup, Evaluatie uitvoeringsregeling Stelling van Amsterdam en Nieuwe Hollandse Waterlinie, 2014). Deze evaluatie bevestigt de werkwijze van herbesteding en economische benutting als goede manier om de forten en hun buitenruimte te

Evaluatie eenmalige subsidies 2020

behouden, de publieke toegankelijkheid te garanderen en de naamsbekendheid van de Stelling van Amsterdam als geheel te vergroten. Exploitatie zorgt volgens het rapport ook voor een basis voor het verdere onderhoud van het fort, waardoor behoud op lange termijn verzekerd is.

2. *Komen de daadwerkelijke uitgaven overeen met de voorgenomen subsidie?*

Antwoord: Uitgaven zijn minder dan voorgenomen subsidie.

Toelichting: Er was €698.308,- subsidie verleend. De subsidie is uiteindelijk vastgesteld op €601.166,-. De werkzaamheden zijn goedkoper uitgevoerd dan oorspronkelijk begroot.

3. *Zijn de met de subsidie beoogde activiteiten uitgevoerd?*

Antwoord: Ja

Toelichting: De subsidie was bedoeld voor het uitvoeren van specifieke restauratie-maatregelen, zoals schilderwerk, dakonderhoud, renovatie van luiken, sanering van aanwezig asbest en chemische conservering van hout. De rapportage voor vaststelling van de subsidie doet verslag van de uitvoering van deze werkzaamheden.

4. *Zijn de met de uitgevoerde activiteiten beoogde prestaties gerealiseerd?*

Antwoord: Ja

Toelichting: Met de uitvoering van de restauratiewerkzaamheden is de beoogde restauratie afgerond. Het met de subsidie beoogde beleidsresultaat, zijnde een gerenoveerd fort dat aantrekkelijker is voor exploitatie, is daarmee gerealiseerd.

5. *Hebben de uitgevoerde activiteiten en prestaties bijgedragen aan de beoogde provinciale doelen?*

Antwoord: Dit is aannemelijk.

Toelichting: Met het uitvoeren van de restauratie van het fort is het beoogde beleidseffect, zijnde behoud en toegankelijkheid van dit onderdeel van de stelling van Amsterdam, nog niet volledig gerealiseerd. De uitvoering van de renovatie is één van drie sporen in het *Plan van aanpak restauratie en ontwikkeling Fort bij de Liebrug*. Spoor 2 richt zich op herinrichting van het forteiland. Insteek daarbij is de ruimte om het fort opener te maken door verwijdering van hekwerken en bosschages. Dit vergroot de zichtbaarheid van het object vanaf de openbare (vaar)wegen en paden. Voor de uitvoering van de herinrichtingsactiviteiten is eerst een bestemmingsplanwijziging nodig. Deze procedure loopt nog. Spoor 1 en 2 samen moeten leiden tot verbetering van de representatieve gebruikswaarde van het fort voor huidige en toekomstige huurders. Spoor 3 behelst het vinden van een vastgoedexploitant/objectontwikkelaar die zorg gaat dragen voor een duurzame exploitatie van het fort. Tot die tijd is het fort in ondererfpacht gebracht bij Stadsherstel Amsterdam. Deze partij is een ervaren vastgoedbeheerder van cultureel erfgoed en neemt zal de taak van het vinden van een vastgoedexploitant/objectontwikkelaar voor het fort op zich nemen. Op dit moment zijn er al diverse bedrijven die een ruimte huren in het fort. Door de restauratie zijn de werkruimten verbeterd en betalen zij nu een hogere huur. Wanneer ruimte vrijkomt kan die nu beter worden verhuurd.

Vanuit de beoogde beleidsdoelen is sprake van een volledig doelbereik als het vervolgplan voor de invulling van het fort wordt uitgevoerd en succesvol is. Dit betekent concreet dat de huidige benutting wordt uitgebreid met een horecafunctie, wat bijdraagt aan de publieke toegankelijkheid

van het fort. Momenteel bereidt Stadsherstel Amsterdam een bestemmingsplanwijziging voor het fort voor. Dit is nodig om het fort voor een breder publiek open te kunnen stellen en voor de uitvoering van de werkzaamheden in het kader van spoor 2. Een bestemmingsplanwijziging vergt vaak enige jaren tijd. Het is belangrijk dat de provincie ook bij dit vervolgetraject vinger aan de pols houdt. Dat gebeurt in de praktijk in de vorm van regelmatige gesprekken met de betrokken uitvoerende partijen.

De evaluatie van 2014 onderschrijft de werking van economische benutting voor het behoud en het toegankelijk maken van de Stelling van Amsterdam. Deze werking blijkt ook uit ervaringen rond andere, al eerder gerestaureerde forten (Provincie Noord-Holland, *Als een fort je hart steelt...*, Negen verhalen over het herbestemmen van en ondernemen in een monumentaal fort, 2014). De voor dit onderzoek geïnterviewde beleidsadviseur bevestigt dit beeld: *“In de praktijk zijn in het algemeen maar weinig ondernemingen in forten mislukt. Exploitanten hebben het soms wel moeilijk, maar het zijn toch unieke locaties.”* Wanneer een exploitant het financieel toch niet haalt, zoekt de eigenaar/erfpachter een nieuwe ondernemer voor de locatie. De provincie stimuleert betrokkenheid van Stadsherstel bij restauratie en verhuur. Stadsherstel heeft een brede ervaring met exploitatie van cultuurhistorisch erfgoed. De provincie draagt nooit bij aan de exploitatie. De provincie houdt wel een overzicht bij van de stand van zaken van de ontwikkeling van de forten (zie bijlage 2).

Publiekscommunicatie

Als siteholder van de Stelling van Amsterdam is het ook de taak van de provincie Noord-Holland om de bijzondere waarde van dit werelderfgoed breed uit te dragen bij het publiek. Dit kan ook bijdragen aan het succes van afzonderlijke herbestemde forten. De provincie werkt voor de publiekscommunicatie over de Stelling van Amsterdam en de Nieuwe Hollandse Waterlinie samen met de Stichting Liniebreed Ondernemen, die hiervoor apart subsidie ontvangt. Op basis van de evaluatie in 2014 is de conclusie dat het aannemelijk is dat publiekscommunicatie over de Stelling en andere promotionele activiteiten stimuleren dat mensen een bezoek brengen aan de Stelling van Amsterdam, een wandeling of fietstocht in het gebied maken of van een ander toeristisch arrangement in het gebied van de Stelling gebruik maken. Dit leidt volgens het rapport ook weer tot verdere economische benutting van de Stelling. Het daadwerkelijk meten van effecten van het beleid in termen van bezoek aan en bekendheid van de Stelling van Amsterdam vindt niet plaats omdat dit zeer complex en arbeidsintensief is.

6. Was de subsidie noodzakelijk (of minimaal bevorderlijk) voor het realiseren van de provinciale doelen?

Antwoord: Ja.

Toelichting: Bij herbestemming brengt een monument vaak extra beperkingen of uitdagingen met zich mee om de voorgenomen functie te kunnen vervullen. Dit brengt extra kosten met zich mee. Partijen kunnen de restauratie zonder de subsidie meestal niet of moeilijk financieren. Bijdrage van provincie of het rijk aan restauratie van monumenten is in het algemeen noodzakelijk om de uitvoering hiervan voor de eigenaren haalbaar te maken.

2.3 Conclusies en aanbevelingen

Conclusie doeltreffendheid

Het is aannemelijk dat de subsidie voor de renovatie van Fort Liebrug doeltreffend is wanneer ook de andere sporen uit het Plan van aanpak restauratie en ontwikkeling Fort bij de Liebrug goed worden ingevuld. Restauratie en herbestemming zijn een beproefde methode om monumenten te behouden en toegankelijk te maken voor publiek.

Aanbevelingen

Er zijn geen aanbevelingen naar aanleiding van het onderzoek voor verbetering van de doeltreffendheid van deze subsidie.

3 Subsidie Groene en recreatieve verbindingen Haarlemmermeer

3.1 Gegevens subsidie

Naam project:	Groene en recreatieve verbindingen Haarlemmermeer
Omvang subsidie:	€ 2.430.000,- (verleend bedrag, nog niet vastgesteld)
Ontvanger subsidie:	Gemeente Haarlemmermeer
Doel project:	Aanleggen van groene en recreatieve verbindingen binnen Haarlemmermeer West. Het gaat om ontbrekende schakels in het fiets- en voetpadennetwerk. Concreet betreft het de volgende verbindingen: <ul style="list-style-type: none"> • Recreatieve routes (fiets-, wandel- en ruiterspad) tussen de recreatiegebieden Vennepershout en Zwaansbroek. Indien praktisch realiseerbaar tevens een watergang als ecologische verbinding langs de recreatieve route; • Fietspad tussen P+R Nieuw Vennep Getsewoud en Olmenhorst/Lisserweg. Groene verbinding (oeverbeplanting) langs Nieuwekerkertocht. • Fietspad/wandelpad tussen de Lisserweg en het Pieter Boekelpad (Perenlaantje). Groene verbinding (oeverbeplanting) langs Nieuwekerkertocht.
Eventuele overige betrokkenen bij subsidie (bv. andere financiers):	De subsidie wordt gefinancierd vanuit voormalige <i>Nota Ruimte</i> - gelden die bestemd waren voor het project Westflank. Dit geld is door het rijk overgedragen aan de provincie. De provincie en de gemeente Haarlemmermeer hebben afgesproken (GS-besluit 28 oktober 2014) dat in totaal €4,5 miljoen beschikbaar is voor groene en recreatieve verbindingen. Met deze subsidie is een deel hiervan beschikbaar gesteld. Voor het overige deel kunnen nog nieuwe projecten worden ingediend.

3.2 Beoordeling doeltreffendheid subsidie

1. *Is het beleidskader waarbinnen de subsidie is verstrekt voldoende scherp en consistent geformuleerd?*

Antwoord: Ja

Toelichting: Voor de subsidie zijn de volgende beleidskaders relevant:

a) *Het Uitvoeringsplan Haarlemmermeer-west, Parels aan de Ringvaart.*

Dit plan is op 3 juli 2014 vastgesteld door de raad van de gemeente Haarlemmermeer. Op 28 oktober 2014 hebben GS ingestemd met dit Uitvoeringsplan (316186/488699).⁵ In het Uitvoeringsplan is vastgelegd de *Nota Ruimte*-gelden te besteden aan vijf grote projecten:

---

⁵ Op basis van de "Lerende Inventarisatie Westflank Haarlemmermeer" hebben Gedeputeerde Staten op 2 april 2013 besloten dat de gemeente Haarlemmermeer het initiatief zou moeten nemen voor het opstellen van een Uitvoeringsplan voor Haarlemmermeer-west. Dit Uitvoeringsplan zou tevens moeten dienen als nadere onderbouwing van voorstellen voor de inzet van de Nota Ruimte-gelden (FES-budget) die voor Haarlemmermeer beschikbaar zijn. GS hebben in datzelfde besluit vastgesteld dat de provincie zich beperkt tot het borgen van de belangen vanuit de regionale context. Vanuit die rol is ambtelijk meegewerkt aan het Uitvoeringsplan

Evaluatie eenmalige subsidies 2020

- Een verbeterd duurzaam watersysteem in PARK21;
- De recreatieplas in PARK21;
- De Duinpolderweg;
- Herstructurering en transformatie in bestaande dorpen;
- *(regionale) groene en recreatieve verbindingen.*

Het project voor groene en recreatieve verbindingen draagt volgens het *Uitvoeringsplan Parels aan de Ringvaart* bij aan de volgende doelen:

- Toename van recreatiemogelijkheden voor de aanliggende woongebieden en regio;
- Versterking van de ecologische structuur en natuurwaarden in het gebied;
- Verbetering van de regionale bereikbaarheid voor langzaam verkeer. Door aanleg van nieuwe verbindingen komen er verkeersveilige en aantrekkelijke routes bij;
- Verbetering van het vestigingsklimaat in de regio: het gehele netwerk aan natuur- en recreatiegebieden in Haarlemmermeer draagt bij aan de verbetering van het woon- en leefklimaat en daarmee aan het vestigingsklimaat van de Metropoolregio Amsterdam (MRA).

In de brief aan Haarlemmermeer over de besluitvorming over het Uitvoeringsplan van eind oktober 2014 onderschrijft GS het plan voor de groene recreatieve verbindingen: *“De door u in het Uitvoeringsplan beschreven uitgangspunten voor het groen-recreatieve raamwerk sluiten goed aan op het provinciaal beleid en het ‘Kwaliteitsbeeld Metropolitaan Landschap’ waarin het versterken van contrasten, het verbinden, en het toegankelijk en beleefbaar maken van recreatie- en natuurgebieden rond het stedelijk gebied van de MRA belangrijke doelstellingen zijn.”*

b) *Agenda Groen van de provincie Noord-Holland*

Voor het project zijn twee onderwerpen uit de Agenda Groen relevant: recreatie en ecologische of groene verbindingen.

Recreatie: In de Agenda Groen geeft de provincie aan dat het bieden van aantrekkelijke recreatiemogelijkheden een belangrijke functie is van de provinciale groenstructuur. Aantrekkelijke recreatiemogelijkheden zijn volgens de Agenda *“van groot belang voor de ontspanning en gezondheid van bewoners en bezoekers van Noord-Holland en voor het vestigingsklimaat binnen de Metropoolregio Amsterdam.”* De provincie investeert in recreatievoorzieningen, vooral in die gebieden waar nog een gebrek aan recreatiemogelijkheden is. Daarbij wil zij het accent leggen op het bevorderen dat bestaande agrarische gebieden en cultuurlandschappen beter toegerust worden op de recreatieve vraag vanuit hun omgeving door de aanleg van recreatieve verbindingen zoals voet- en fietspaden. De provincie kiest daarbij voor een aanpak die aansluit bij de verschillen tussen gebieden, door middel van integrale, regionale ontwikkelstrategieën met regionale partners. Daarbij wordt waar mogelijk aangehaakt bij grote ruimtelijke

---

dat op initiatief en onder regie van de gemeenten Haarlemmermeer is opgesteld, en waarin ook is samengewerkt met het Hoogheemraadschap Rijnland.

Evaluatie eenmalige subsidies 2020

investeringsopgaven. De uitvoering van het project groene en recreatieve verbindingen Haarlemmermeer binnen het uitvoeringsplan 'Parels aan de Ringvaart' sluit aan bij deze regionale strategie.

Groene verbindingen: De Agenda Groen vermeldt dat ecologische verbindingen tussen groene gebieden belangrijk zijn en dienen als 'groene wegen' om de leefgebieden van soorten te vergroten, waardoor hun overlevingskansen stijgen. De aanleg van ecologische verbindingen koppelt de provincie zoveel mogelijk aan infrastructurele en recreatieve maatregelen, om zo 'werk met werk' te maken. Ecologische verbindingen of natuurverbindingen zijn er in verschillende soorten. De Nieuwekerktocht is in het Natuurbeheerplan 2018 aangegeven als 'Landschapslint'. Landschapslinten zijn verbindingen die bijdragen aan het behoud van landschappelijke of cultuurhistorische waarden zoals historische waterlopen of dijken. Zij zijn dus niet specifiek gericht op behoud van bepaalde soorten. De Nieuwekerktocht heeft in Haarlemmermeer een belangrijke waarde op het gebied van cultuurhistorie en landschap. Concreet wordt beoogd dit lint te versterken door het aanbrengen van oeverbeplanting op het nieuwe talud bij de realisatie van de fietspaden ten zuiden van Nieuw-Vennep/Getsewoud.

2. *Komen de daadwerkelijke uitgaven overeen met de voorgenomen subsidie?*

Antwoord: Nog niet bekend.

Toelichting: De totale omvang van de uitgaven is nog niet bekend, omdat de uitgaven achterblijven bij de planning. De subsidie is verleend in december 2017. De planning in de subsidieaanvraag ging uit van een start van de werkzaamheden per 15 december 2017 en afronding per 1 april 2019. De uitvoering van de werkzaamheden heeft vertraging opgelopen (zie verder vraag 3). Op dit moment is de verwachting van de gemeente Haarlemmermeer dat de verbindingen in 2021 of 2022 gerealiseerd zijn.

3. *Zijn de met de subsidie beoogde activiteiten uitgevoerd?*

Antwoord: Deels.

Toelichting: Het eerste deel van het project, het opstellen van de benodigde plannen, is gerealiseerd. Maar in het gebied waar de verbindingen moeten komen is sprake van intensieve ruimtelijke ontwikkelingen op het gebied van woningbouw en infrastructuur. De te realiseren verbindingen moeten hierin worden ingebed. De plannen voor de woningbouwlocaties vorderen gestaag, maar zijn nog niet concreet genoeg om al met de realisatie van de verbindingen op vooruit te lopen. Daarom is het op dit moment nog niet mogelijk om met de volgende stap van het project (grondverwerving en uitvoering) te beginnen. De verwachting is wel dat als er eenmaal afspraken zijn over bepaalde uitleggebieden, de ontwikkeling van de verbindingen snel kan gaan. Mogelijk kan het project dan zelfs profiteren van de grotere ontwikkelingen, door mee te liften bij de grondverwerving voor die projecten.

Een goede voortgang van de ontwikkelingen in dit gebied is belangrijk voor het kunnen realiseren van de gesubsidieerde verbindingen. Ook de provincie is betrokken bij deze voortgang. Vanuit de grote woningbouwopgave in de MRA voert de provincie versnellingsacties uit om

Evaluatie eenmalige subsidies 2020

woningbouwprojecten te stimuleren. In Haarlemmermeer zijn veel grote woningbouw-locaties beschikbaar, waaronder bij het station Hoofddorp en in de Westflank. Vaak is bereikbaarheid het grootste knelpunt bij het uitvoeren van de woningbouwplannen. Vandaar dat gemeente, Vervoerregio en provincie momenteel een netwerkstudie Haarlemmermeer 2040 uitvoeren om de benodigde infrastructuur- en mobiliteitsmaatregelen in beeld te brengen, afgestemd op de voorziene gebiedsontwikkelingen. Deze is in het eerste kwartaal van 2021 gereed. Ook de toekomstige aanleg van het HOV-traject Noordwijk-Schiphol zorgt ervoor dat de bereikbaarheid van de regio verbetert, ook voor bewoners uit de geplande nieuwe woonwijken in de Westflank Haarlemmermeer. Deze is naar verwachting in 2025 gereed.

4. *Zijn de met de uitgevoerde activiteiten beoogde prestaties gerealiseerd?*

Antwoord: Nee

Toelichting: De beoogde verbindingen zijn nog niet gerealiseerd.

5. *Hebben de uitgevoerde activiteiten en prestaties bijgedragen aan de beoogde provinciale doelen?*

Antwoord: Dit is op termijn aannemelijk.

Toelichting: Voor de toegankelijkheid van het provinciale landschap is het belangrijk dat er veilige en aantrekkelijke wandel- en fietspaden zijn in een aantrekkelijke omgeving. De beoogde recreatieve verbindingen dragen bij aan de toegankelijkheid van het landschap als er voldoende inwoners gebruik van maken. In het kader van deze evaluatie is een analyse gemaakt van hoeveel inwoners kunnen profiteren van de nieuwe recreatieve verbindingen. Het fietspad/wandel/ruiterpad tussen Venneperhout en Zwaansbroek maakt het agrarisch gebied ten westen van Nieuw-Vennep Getsewoud toegankelijk en verbindt twee recreatiegebieden met elkaar. Hierdoor ontstaan nieuwe recreatiemogelijkheden voor de inwoners van Nieuw-Vennep. Bij een aanname dat mensen van de verbeterde verbinding profiteren als ze binnen een straal van ca. 12 minuten fietsen (ongeveer 3 km) van het gerealiseerde project wonen⁶, profiteren in totaal 65.580 mensen in Noord- en Zuid-Holland van deze verbinding, waarvan bijna 35.000 inwoners van de provincie Noord-Holland (zie tabel 1 en figuur 2).

Tabel 1: Aantal inwoners dat in een straal van 3000m rondom de fietsverbindingen woont

Verbinding	Aantal inwoners in straal van 3000m⁷	Noord-Holland	Zuid-Holland
Fietspad Venneperhout-Zwaansbroek	65.580	34.820	30.760
Fietspad P+R Nieuw-Vennep Getsewoud-Lisserweg-Pieter Boekelpad	40.675	20.975	19.700

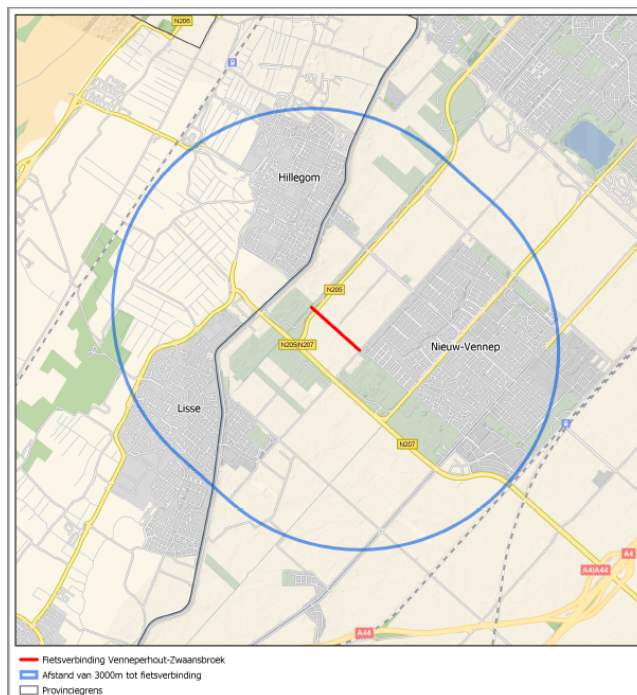
Door het fietspad en fiets/wandelpad vanaf P+R Nieuw-Vennep Getsewoud naar Lisserweg en Pieter Boekelpad (Perenlaantje) ontstaat vanuit Nieuw-Vennep een route door het agrarisch gebied naar uiteindelijk de Ringvaart. Bij de hierboven gehanteerde aanname kunnen potentieel 40.675 mensen profiteren van deze nieuwe verbinding, waarvan bijna 21.000 inwoners van de provincie Noord-Holland (zie ook figuur 3). Dit zijn deels dezelfde inwoners als die van de andere verbinding profiteren.

In de regio zijn ook nog veel nieuwe woningen gepland in zo'n 15 verschillende woningbouwprojecten, in omvang variërend van 7 tot 3.000 woningen⁸. In de toekomst kunnen hierdoor nog meer inwoners van Noord-Holland profiteren van de nieuwe verbindingen.

⁶ Fietsers hebben voor de beoordeling van het aantal inwoners dat kan profiteren het grootste bereik, daarom wordt het fietsen als maat gehanteerd voor het aantal bereikte inwoners. De gemiddelde fietstocht duurt 2,2 uur. 46% van de fietstochten vanaf huis duurt 1 – 2 uur. De gemiddelde fietssnelheid is 16 km per uur. In 12 minuten fiets je dan (afgerond) 3 km. (Bron: Fietsplatform)

⁷ Bron: Centraal bureau voor Statistiek, Statistische gegevens per vierkant 2020

Evaluatie eenmalige subsidies 2020

Figuur 2: Inwoners die mogelijk profiteren van verbeterde recreatieve verbinding Venneperhout-Zwaansbroek

⁸ Bron: www.plancapaciteit.nl

Figuur 3: Inwoners die mogelijk profiteren van verbeterde recreatieve verbinding P+R Nieuw-Vennep Getsewoud-Lisserweg-Pieter Boekelpad (Perenlaantje)

6. Was de subsidie noodzakelijk (of minimaal bevorderlijk) voor het realiseren van de provinciale doelen?

Antwoord: Ja.

Toelichting: Gezien de beperkte budgetten van gemeenten en andere betrokken partijen (zoals recreatieschappen of terreinbeherende organisaties) voor de realisatie van dergelijke verbindingen is cofinanciering vanuit de provincie noodzakelijk. In dit geval speelt daarbij ook nog de omvang van de totale ontwikkelopgave die in deze regio moet worden gerealiseerd en gefinancierd. Al eerder was besloten dat de gemeente Haarlemmermeer voor deze ontwikkelopgave financiële ondersteuning nodig heeft: de subsidie wordt gefinancierd vanuit voormalige *Nota Ruimte*-gelden die bestemd waren voor het project Westflank.

3.3 Conclusies en aanbevelingen

Conclusie doeltreffendheid

Het is aannemelijk dat de subsidie op langere termijn doeltreffend is wanneer de recreatieve en groene verbindingen goed ingebed in de bredere planvorming voor dit gebied tot uitvoering worden gebracht..

Toelichting: Realisatie van de verbindingen wordt in 2021 of 2022 verwacht.

Aanbevelingen

Er zijn geen aanbevelingen naar aanleiding van het onderzoek voor verbetering van de doeltreffendheid van deze subsidie.

4 Subsidie Duurzaam watersysteem PARK21

4.1 Gegevens subsidie

Naam project:	Invoering Verbeterd Droogmakerij Systeem PARK21
Omvang subsidie:	€ 9.300.000,- (verleend bedrag, nog niet vastgesteld)
Ontvanger subsidie:	Gemeente Haarlemmermeer
Doel project:	Het realiseren van een verbeterd droogmakerijsysteem en een recreatieplas in Haarlemmermeer-West binnen deelgebied 2 en 3 van PARK21. PARK21 is een gebied van 1.000 hectare tussen Hoofddorp en Nieuw Vennep, dat een grootschalig groen- en recreatiegebied moet gaan vormen inclusief agrarisch gebied.
Eventuele overige betrokkenen bij subsidie (bv. andere financiers):	De subsidie wordt gefinancierd vanuit voormalige <i>Nota Ruimte</i> -geldten (NRG) die bestemd waren voor het project Westflank. Dit geld is door het rijk overgedragen aan de provincie. Gedeputeerde staten heeft in oktober 2014 een besluit genomen voor het bijdragen aan het uitvoeren van de waterdoelstellingen in PARK21 met een bijdrage van € 15 miljoen NRG. Het uitgangspunt daarbij is cofinanciering op basis van 50% NRG en 50% bijdrage gemeente Haarlemmermeer. Met deze subsidie is een deel van de gelden beschikbaar gesteld.

Het Hoogheemraadschap van Rijnland en de gemeente Haarlemmermeer hebben in februari 2014 een overeenkomst gesloten over de gezamenlijke realisering van het project.

4.2 Beoordeling doeltreffendheid subsidie

1. *Is het beleidskader waarbinnen de subsidie is verstrekt voldoende scherp en consistent geformuleerd?*

Antwoord: Ja

Toelichting: Het duurzaam watersysteem PARK21 vormt onderdeel van het *Uitvoeringsplan Haarlemmermeer-west, Parels aan de Ringvaart* (zie paragraaf 3.2, vraag 1). In oktober 2014 hebben GS ingestemd met de ontwikkelingsrichting van het duurzaam watersysteem PARK21, omdat in PARK21 een goede kans leek te liggen voor de invoering van een flexibel waterpeil. In het verbeterde droogmakerijsysteem wordt flexibel peilbeheer gecombineerd met het verbreden van bestaande watergangen en het toevoegen van nieuwe sloten. Het systeem moet in het deelgebied van PARK21 een oplossing bieden voor een aantal problemen met het watersysteem in de Haarlemmermeer. Dit betreft waterkwaliteits- en kwantiteitsproblemen (zie kader).

In 'Parels aan de Ringvaart' worden de (zoet)waterproblematiek in de Haarlemmermeer en de mogelijke oplossingen daarvoor als volgt beschreven:

"Waarom een duurzaam watersysteem?"

Evaluatie eenmalige subsidies 2020

De (zoet)waterproblematiek in Haarlemmermeer is groot. De zoute kwel in de polder zorgt voor een slechte waterkwaliteit. Gevolg is dat er grote hoeveelheden gebiedsvreemd water via de Ringvaart door de polder gespoeld moeten worden om de agrarische functie mogelijk te houden. Echter, ook door de zeespiegelstijging en verminderde aanvoer over de Hollandse IJssel ontstaat er in de toekomst een gebrek aan zoet water. Er zijn meerdere mogelijkheden om de klimaatbestendigheid van de regio te verbeteren. We zetten voor dit gebied in op seizoensberging, want dat levert een oplossing voor de watervraag op relatief korte termijn. Op lange termijn kan watergovernance ook een oplossing bieden voor het klimaatvraagstuk. Met seizoensberging wordt overtollig regenwater in natte perioden vastgehouden voor droge perioden. Dat geeft ook tegendruk aan de zoute kwel. Zo ontstaat een meer klimaatbestendig en zelfvoorzienend systeem. Met dit duurzaam en klimaatbestendig watersysteem is veel winst te behalen, want de waterbehoefte van de polder kan dan met zo'n 50% omlaag, en het kan daarnaast een bijdrage leveren aan de kwaliteit van wonen."

Voor zowel waterkwaliteit als -kwantiteit voert de provincie beleid in samenwerking met rijk, andere provincies, waterschappen en gemeenten. Voor waterkwaliteit vormt de Kaderrichtlijn Water (KRW) het kader. Daarnaast gold ten tijde van de besluitvorming over de waterdoelstellingen in PARK21 het Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW). In dit akkoord hebben overheden vastgelegd op welke wijze, met welke middelen en langs welk tijdpad zij gezamenlijk de grote wateropgave voor Nederland in de 21e eeuw willen aanpakken. Het akkoord benadrukt de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het op orde krijgen en houden van het totale watersysteem. Zo moeten problemen met wateroverlast, watertekort en waterkwaliteit zoveel mogelijk worden voorkomen⁹. Tenslotte is in 2015 het Deltaprogramma Water vastgesteld. Een onderdeel hiervan is het Deltaprogramma Zoetwater. Hierin is de gezamenlijke strategie uitgewerkt om zoetwatertekort in de toekomst zoveel mogelijk te beperken. Dit gebeurt door aanpassingen van de waterbeheerders in het hoofd- en regionaal watersysteem, maar ook door maatregelen bij gebruikers. De provincie stimuleert in dit kader bewustwording, waterbesparing en waterbuffering bij de gebruikers, onder andere door middel van 'gebiedsprocessen waterbeschikbaarheid' die onder regie van de provincie in nauwe samenwerking met de waterbeheerders plaatsvinden. In de Haarlemmermeer heeft zo'n proces plaatsgevonden en daar is vastgesteld dat er flink bespaard kan worden op de doorspoelbehoefte van de Haarlemmermeer. Het verbeterd watersysteem levert hieraan een bijdrage voor het gebied van PARK21 (zie verder vraag 5).

Het project omvat in de subsidieaanvraag ook de realisatie van een ondiepe waterplas van circa 30 hectare voor recreatief gebruik. Deze plas vormt onderdeel van de lokale en regionale recreatieve mogelijkheden die PARK21 moet gaan bieden. PARK21 beoogt het toekomstige groene hart voor de inwoners van de Haarlemmermeer te zijn, met gevarieerde voorzieningen op het gebied van groen, sport, cultuur en ontspanning. Dit sluit aan bij het provinciale beleid voor waterrecreatie in de *Visie Waterrecreatie 2030*. De provincie stimuleert de verdere ontwikkeling van waterrecreatie; als partner helpt de provincie ondernemers en gemeenten om kansen te benutten. Het streven is dat er extra zwemplekken worden gecreëerd en dat iedere Noord-Hollander in de buurt waterpret kan beleven. De ontwikkeling van de recreatieplas sluit hierbij aan.

---

⁹ De normen voor wateroverlast die het NBW voorstelde zijn inmiddels opgenomen in de provinciale omgevingsverordening. De waterbeheerders hebben tot 2027 de tijd om hun beheersgebied aan de normen te laten voldoen.

2. *Komen de daadwerkelijke uitgaven overeen met de voorgenomen subsidie?*

Antwoord: Dit is nog niet bekend.

Toelichting: De totale omvang van de uitgaven is nog niet bekend, omdat de uitgaven achterblijven bij de planning. De subsidie is verleend per 1 november 2017. Daarbij is een voorschot verstrekt van 80% van het totale subsidiebedrag (€7.442.112,80). De daadwerkelijke uitgaven voor het project, het verstrekken van het resterende deel van de subsidie en vaststelling van de subsidie konden moeilijk vooraf worden gepland. Dit komt omdat voor PARK21 wordt uitgegaan van organische gebiedsontwikkeling (uitnodigingsplanologie). De aanleg van het VDS loopt daarin mee. Daarom is bij de subsidieverlening geen planning voor het gehele project voor de lange termijn afgesproken. In plaats daarvan is een concreet plan voor de komende twee jaren uitgewerkt en ingediend. Afgesproken is dat vervolgens jaarlijks een evaluatiegesprek wordt gevoerd tussen de betrokken partijen (gemeente Haarlemmermeer, provincie en Hoogheemraadschap van Rijnland). Tijdens dit gesprek zouden dan naar aanleiding van de evaluatie de herijking van het volgende jaar en een nieuw tweejarenplan worden besproken. Tijdens dit onderzoek bleek dat er nog geen nieuw tweejarenplan is opgesteld. De provincie en gemeente hebben recent nieuwe afspraken gemaakt¹⁰ over de voortgangsrapportages voor de subsidie.

Werkgroep Water

De voortgang van het project wordt besproken in een Werkgroep Water van de gemeente Haarlemmermeer, waarin ook het Hoogheemraadschap van Rijnland deelneemt. Deze werkgroep bespreekt elke zes weken onderzoeken, ontwikkelingen en kansen voor realisatie van het VDS. De werkgroep adviseert daarnaast de verschillende deelgebieden in het hele plangebied over het watersysteem. Deze werkwijze sluit goed aan bij de organische gebiedsontwikkeling. Zodra zich bijvoorbeeld een kans voordoet om een perceel te verwerven, kan hierop worden ingespeeld. Ook wordt geprobeerd marktpartijen bepaalde waterdoelstellingen mee te laten realiseren in hun projecten.

Vertraging

De uitvoering van de werkzaamheden heeft vertraging opgelopen doordat de ontwikkeling van PARK21 moet wachten op een bestemmingsplanwijziging en bijbehorende Milieueffectrapportage (MER). Volgens de gemeente maken de omvang van het plan voor PARK21 en de ontwikkelingen op het gebied van stikstof het proces ingewikkeld. Op dit moment is de verwachting dat medio 2021 het bestemmingsplan en de bijbehorende MER ter inzage worden gelegd. Intussen wordt wel al geprobeerd binnen de grenzen van het huidige bestemmingsplan (agrarische functie) onderdelen van het VDS te realiseren op die gronden die al in bezit zijn van de gemeente.

3. *Zijn de met de subsidie beoogde activiteiten uitgevoerd?*

Antwoord: Deels.

---

¹⁰ Het gaat hierbij o.a. om een meer realistische inschatting van de realisatie van werkzaamheden en de wijze van rapportage over de voortgang hiervan.

Evaluatie eenmalige subsidies 2020

Toelichting: In de rapportage over de voortgang van de ontwikkeling van PARK21 over 2018/2019 is globaal over de voortgang van het project VDS gerapporteerd. Via een gesprek met de gemeente Haarlemmermeer is verdere actuele informatie over de voortgang van het project verkregen. Uit deze twee bronnen blijkt het volgende:

- In de periode 2018/2019 heeft de gemeente de technische uitgangspunten van het VDS-systeem samen met het Hoogheemraadschap van Rijnland (HHR) verder uitgewerkt. Zo is er onderzoek gedaan naar opbarsten¹¹ en naar het aanpassen van het VDS voor agrarisch gebruik.
- In deelgebied 1 is het VDS-systeem aangelegd. Dit is nog niet in bedrijf omdat in de praktijk bleek dat dit tot onnodig rondpompen van water leidt zolang het hele systeem nog niet voldoende omvang heeft.
- De agrariërs in het gebied zijn terughoudend ten aanzien van flexibel peilbeheer. In deelgebied Groot Vennep (deelgebied 3) realiseert de gemeente in 2021 op twee agrarische percelen in eigen beheer VDS. De concretisering en uitwerking in technisch ontwerp hiervan wordt nu opgestart. Het idee is dat dit als pilotproject en voorbeeld kan dienen voor andere agrariërs, om in de praktijk te laten zien hoe het VDS werkt. Het systeem moet hier eind 2021/begin 2022 in werking zijn.
- De aanleg van een retentiebekken als onderdeel van het VDS rondom een agrarisch kavel in deelgebied 3, is een activiteit die mogelijk ook naar voren kan worden getrokken (dus los van de bestemmingsplan- en MER-procedure). Dit retentiebekken wordt onderdeel van het VDS en kan bij teveel regen het overtollige regenwater opvangen. Dit kan later gedoseerd terugvloeien in het systeem.
- Voor private ontwikkelingen in de parkdelen voor leisure zijn kaders en randvoorwaarden vastgesteld waaraan moet worden voldaan voor het watersysteem. De eisen betreffen o.a. regulering van waterniveaus, kaders voor de indeling van de peilvakken, management van zout-zilt water, ecologie/biodiversiteit en omvang van calamiteitengebied (15% van totaal oppervlak).
- Gebleken is dat de uitvoering van de recreatieplas, zoals omschreven in de *Herijking Ontwikkelstrategie PARK21*, nader onderzoek vraagt. Deze ondiepe plas, die naar het oorspronkelijke idee los staat van het VDS, wordt gevoed door regenwater en zou daardoor een wisselend waterpeil hebben: droger in de zomer en natter in de winter. Het Hoogheemraadschap van Rijnland heeft aangegeven dat het door de klimaatverandering mogelijk kan zijn dat zij in warme zomers het waterpeil in de plas waarschijnlijk niet kunnen aanvullen. Daardoor is de plas juist in de zomer onbruikbaar voor recreatief gebruik. Samen met het Hoogheemraadschap verricht de gemeente momenteel onderzoek naar de ondiepe waterplas op basis van de huidige klimaatinzichten. Onderzocht wordt nu om de plas met het VDS te verbinden. Het wordt waarschijnlijk ook niet meer één plas, maar een recreatief watersysteem dat uit meerdere kleinere, met elkaar verbonden plassen bestaat. Uit onderzoek is gebleken dat dit makkelijker te realiseren is met het oog op de risico's van opbarsten. Ook is

---

¹¹ Scheuren van de toplaag van de bodem door waterdruk, waardoor water door de scheuren omhoog komt (wellen).

Evaluatie eenmalige subsidies 2020

de aanleg van kleinere plassen makkelijker te combineren met de organische ontwikkeling van het gebied. Het peil van het recreatief watersysteem gaat meebewegen met het VDS. Dit recreatief watersysteem gaat zo ook bijdragen aan het beperken van de aan en af te voeren hoeveelheden water, het vasthouden van regenwater van goede kwaliteit en het beperken van de zoute en/of voedselrijke kwel.

4. *Zijn de met de uitgevoerde activiteiten beoogde prestaties gerealiseerd?*

Antwoord: Nee

Toelichting: Het uiteindelijk te bereiken resultaat is een functionerend VDS in de hele parklaag van deelgebied 2 en 3 van PARK21 en in de agrarische delen in deze deelgebieden waar agrariërs hieraan willen meewerken. Tot de beoogde prestatie behoort ook de realisatie van een ondiepe recreatieplas of (naar de nieuwere inzichten) een recreatief watersysteem.

Op dit moment zijn al wel delen van het VDS aangelegd (in deelgebied 1), maar deze zijn nog niet in werking. De ondiepe plas (of variant daarop) is nog niet gerealiseerd.

5. *Hebben de uitgevoerde activiteiten en prestaties bijgedragen aan de beoogde provinciale doelen?*

Antwoord: Dit is op termijn mogelijk.

Toelichting: Het systeem van flexibel peilbeheer waarop het VDS is gebaseerd kan een goede bijdrage leveren aan de provinciale waterdoelen voor het gebied. Het VDS is gebaseerd op het principe van flexibel peilbeheer, en dat is een bewezen techniek. De omvang van de positieve effecten van het systeem, is afhankelijk van de mate waarin het VDS ook buiten de delen waar het verplicht is wordt gerealiseerd: hoe meer delen met VDS worden ingericht, hoe meer effect er is op bijvoorbeeld de zoute kwel. Maar ook met een beperkte deelname van agrariërs (voor wie de keuze voor VDS vrijwillig is) kan het VDS functioneren. Er wordt dan gewerkt met randsloten.

Bijdrage aan provinciale waterdoelen

Voor het gebied PARK21 is als oplossing voor de waterproblematiek gekozen voor het verbeterd droogmakerijsysteem (VDS). Dit systeem biedt de volgende voordelen (Hoogheemraadschap van Rijnland, presentatie juli 2016):

- Beperking van aan en af te voeren hoeveelheden water
- Vasthouden van regenwater van goede kwaliteit
- Beperking van zoute en/of voedselrijke kwel door hoger waterpeil in de peilvakken
- Geen vakgemaal meer nodig voor waterafvoer (energiebesparing)
- Realisatie van een robuuster watersysteem: bij wateroverlast kan er onder vrij verval uitwisseling van bergend vermogen plaatsvinden.

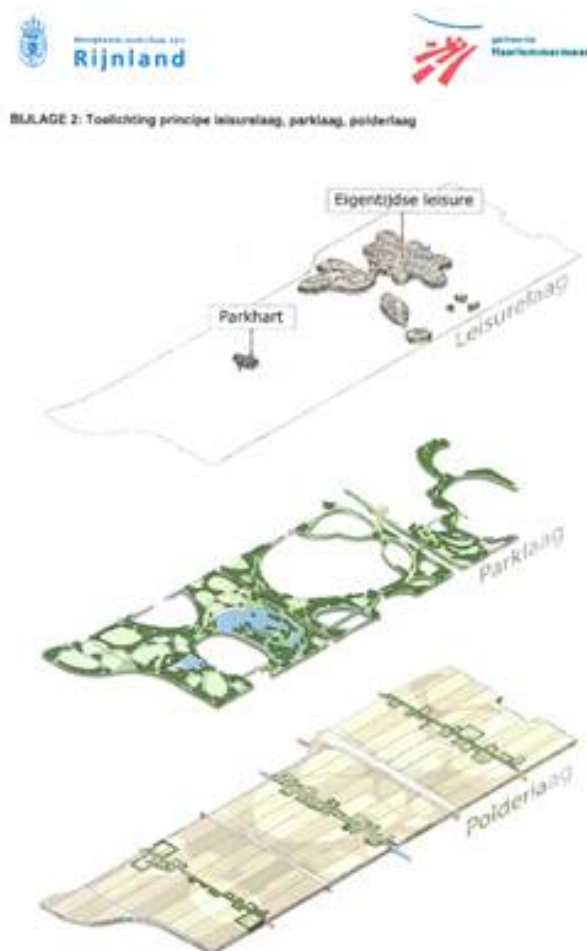
Het VDS sluit goed aan bij het streven van de provincie om waterkwaliteits- en kwantiteitsproblemen op regionaal niveau aan te pakken en te verminderen. Het systeem kan pas in werking worden gezet als het in voldoende delen van PARK21 is aangelegd. Doordat sprake is van organische gebiedsplanung is vooraf niet te zeggen wanneer dit het geval is.

Evaluatie eenmalige subsidies 2020

Operationalisering in delen en lagen

Vanwege de ontwikkeling van PARK21 via uitnodigingsplanologie wordt het VDS gefaseerd aangelegd. Waar mogelijk gaan delen na aanleg al zelfstandig functioneren. Dat hoeft dus niet te wachten tot het hele systeem is aangelegd. De aanleg van het totale systeem is een zaak van lange adem.

Het VDS gaat mogelijk niet het hele gebied van PARK21 beslaan. Er worden in PARK21 drie parklagen onderscheiden (zie figuur 1). De Leisurelaag en Parklaag vormen samen ongeveer tweederde van het oppervlak. Voor deze lagen geldt het VDS als hard uitgangspunt, De prioritaire structuur in de Parklaag, de groen-blauwe ruggegraat van het gebied, wordt door de gemeente zelf met VDS ingericht. Het idee is dat door de realisatie van de prioritaire structuur een prettig recreatief verblijfsgebied ontstaat, dat uitnodigend werkt voor recreatieve ontwikkelaars/investeerders. Als zij vervolgens delen gaan ontwikkelen, geldt voor hen het VDS als verplicht uitgangspunt. Voor de delen die hun agrarische functie blijven behouden in de Polderlaag, wordt de invoering van VDS niet als harde eis gesteld. De agrariërs mogen kiezen of zij wel of niet willen participeren in de verduurzaming van het watersysteem in de Polderlaag.

Figuur 1: Parklagen PARK21

Onderzoek flexibel peilbeheer

Flexibel peilbeheer is een methode van waterbeheer die in de praktijk steeds vaker wordt toegepast. De resultaten ervan zijn o.a. onderzocht in een grootschalig innovatieproject in 2012: Flexibel peil, van denken naar doen! (STOWA, 2012). In dit project is in meerdere gebieden een flexibel peilbeheer ingesteld door op grote schaal de waterhuishouding aan te passen. Het betrof 10 gebieden bij Waternet en 5 gebieden bij Wetterskip Fryslan. Het onderzoek richtte zich vooral op de bijdrage aan een betere ecologische waterkwaliteit en oeverontwikkeling, wat niet een specifieke doelstelling is van het VDS in PARK21. Maar uit de experimenten blijkt ook dat door het instellen van een flexibel peilbeheer er binnen een gebied minder water hoeft te worden verplaatst. Dit leidt in het onderzoek voor een aantal gebieden tevens tot een kostenbesparing doordat er een kleinere hoeveelheid inlaatwater ontdaan hoeft te worden van voedingsstoffen in defosfateringsinstallaties. Uit het onderzoek blijkt verder dat flexibel peilbeheer slechts in beperkte mate zal leiden tot belemmering van het gebruik van landbouwgrond. In natte winters duurt het langer voordat

boeren het land op kunnen. Voor weidevogels is een flexibel peilbeheer veel gunstiger dan een vast peil. Ook andere natuurdoelen profiteren over het algemeen van flexibel peilbeheer, maar dit is mede afhankelijk van de hydrologische randvoorwaarden die de natuurdoelen stellen. Een andere relevante bevinding tenslotte is dat door “joint factfinding”, het betrekken van bewoners en gebruikers bij het onderzoek/meten van effecten, het draagvlak voor een flexibel peilbeheer in een gebied vergroot. Dit is relevant omdat in het gebied van PARK21 veel weerstand lijkt te bestaan bij agrariërs tegen het invoeren van flexibel peilbeheer¹². De gemeente probeert dit op te lossen door een pilotproject te realiseren, waar agrariërs het systeem in de praktijk in werking kunnen zien.

De werking van een hoger waterpeil als middel om zoute kwel te verminderen is een bewezen techniek. Daarnaast heeft zoute kwel ook minder schadelijke gevolgen voor de waterkwaliteit als er door hogere peilen meer zoetwater in de sloten is.

6. Was de subsidie noodzakelijk (of minimaal bevorderlijk) voor het realiseren van de provinciale doelen?

Antwoord: Ja.

Toelichting: De subsidie is noodzakelijk voor de aanleg van het VDS. Dit systeem vergt een omvangrijke investering van de gemeente Haarlemmermeer en het Waterschap van Rijnland, die voor de gemeente bovenop de investeringen komt voor de andere onderdelen van de grote ontwikkelopgave in deze regio. Al eerder was besloten dat de gemeente Haarlemmermeer voor deze ontwikkelopgave financiële ondersteuning nodig heeft: de subsidie wordt gefinancierd vanuit voormalige *Nota Ruimte*-gelden die bestemd waren voor het project Westflank.

4.3 Conclusies en aanbevelingen

Conclusie doeltreffendheid

Het is aannemelijk dat de subsidie op lange termijn doeltreffend is wanneer het VDS daadwerkelijk is gerealiseerd.

Toelichting: Het te realiseren VDS kan, zo blijkt uit onderzoeken, direct bijdragen aan de provinciale doelen voor waterkwantiteit en -kwaliteit. Door de organische gebiedsplanning is geen einddatum bekend waarop het VDS in zijn geheel gerealiseerd en in gebruik is. Tot die tijd worden aangelegde delen waarvoor zelfstandig functioneren mogelijk is al in gebruik genomen.

Aanbevelingen

Er zijn geen aanbevelingen naar aanleiding van het onderzoek voor verbetering van de doeltreffendheid van deze subsidie.

---

¹² In het project ging het overigens vooral om het vertrouwen van en draagvlak bij inwoners en recreatieondernemers in relatie tot flexibel peilbeheer.

Bijlage 1 Bronnen

Subsidie Renovatie Fort Liebrug:

Documenten

- Uit provinciaal documentensysteem: subsidieaanvraag, subsidiebeschikkingen en overige documentatie
- Bureau BUITEN en AnteaGroup (2014), Evaluatie uitvoeringsregeling Stelling van Amsterdam en Nieuwe Hollandse Waterlinie, provincie Noord-Holland
- Provincie Noord-Holland (2014), Als een fort je hart steelt..., Negen verhalen over het herbestemmen van en ondernemen in een monumentaal fort
- Provincie Noord-Holland (2017), Uitvoeringsprogramma Stelling van Amsterdam/Nieuwe Hollandse Waterlinie 2017-2020 in Noord-Holland
- Provincie Noord-Holland (2017), GS-besluit verlenen subsidie restauratie Fort Liebrug
- Recreatieschap Spaarnwoude (2017), Subsidieaanvraag Renovatie Fort Liebrug
- Recreatie Noord-Holland (2018), Plan van aanpak Restauratie en ontwikkeling Fort bij de Liebrug
- Recreatieschap Spaarnwoude (2020), Aanvraag voor vaststelling subsidie

Gesprekken

- Provincie Noord-Holland, beleidsadviseur sector Regionale Economie en Erfgoed, Directie Beleid

Subsidie Groene en Recreatieve verbindingen Haarlemmermeer:

Documenten

- Uit provinciaal documentensysteem: subsidieaanvraag, subsidiebeschikkingen en overige documentatie
- Provincie Noord-Holland (2013), Lerende Inventarisatie Westflank Haarlemmermeer
- Provincie Noord-Holland (2013), Agenda Groen 'Licht op Groen'
- Gemeente Haarlemmermeer (2014), Uitvoeringsplan Haarlemmermeer-west, Parels aan de Ringvaart

Gesprekken

- Gemeente Haarlemmermeer, projectleider project Groene en recreatieve verbindingen Haarlemmermeer

Subsidie Verbeterd droogmakerijsysteem Park 21:

Documenten

- Uit provinciaal documentensysteem: subsidieaanvraag, subsidiebeschikkingen en overige documentatie
- Gemeente Haarlemmermeer (2014), Uitvoeringsplan Haarlemmermeer-west, Parels aan de Ringvaart

Evaluatie eenmalige subsidies 2020

- Ministerie van Infrastructuur en Milieu, IPO, VNG, Vewin, Unie van Waterschappen (2011), Nationaal Bestuursakkoord Water
- Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (2019), Deltaprogramma Zoetwater
- Gemeente Haarlemmermeer (2016), Brief Terugkoppeling bijeenkomst water d.d. 5 juli 2016
- Provincie Noord-Holland (2016), Water, bron van recreatie; Visie op waterrecreatie in Noord-Holland 2030
- Gemeente Haarlemmermeer (2020), PARK21 Voortgangsrapportage 2018/2019
- Hoogheemraadschap van Rijnland, brochure Flexibel peilbeheer
- STOWA (2012), Flexibel peil: van denken naar doen.

Gesprekken:

- Gemeente Haarlemmermeer, projectmedewerker project Verbeterd droogmakerijsysteem PARK21/lid Werkgroep Water
- Provincie Noord-Holland, beleidsadviseur sector Omgevingsbeleid, directie Beleid

